

розробки стратегії двостороннього співробітництва та формування пропозиції з боку України.

Впровадження реформ, запропонованих Канадою, є важливою складовою у питанні «всебічного співробітництва стратегічного характеру» [6], адже канадські партнери хочуть бачити в Україні відповідального та потужного актора, який прагне розвиватися у всіх сферах державного життя. Саме тому впровадження комплексних реформ, і сектору безпеки й оборони зокрема, має стати одним із пріоритетів для політичного керівництва України.

Оскільки взаємодія України й Канади відбувається переважно на рівні НАТО, співпраця та поглиблення партнерських відносин може стати важливим чинником євроатлантичної інтеграції нашої держави. Для цього необхідні не лише розуміння проблем, їх бачення та можливості вирішення, а насамперед наявність політичної волі українського керівництва, що б дало змогу вивести партнерські українсько-канадські відносини з декларативної площини у площину практичну.

Джерела та література

1. Canada's engagement in Ukraine, Government of Canada, URL: <https://www.international.gc.ca/world-monde/country-pays/ukraine/relations.aspx?lang=eng>
2. Operation UNIFIER, Government of Canada URL: <https://www.canada.ca/en/department-national-defence/services/operations/military-operations/current-operations/operation-unifier.html>
3. Poradniuk T., ADASTRA, Recommendations for foreign policy of Ukraine: Canada, URL: <https://adastra.org.ua/special-project/ua-canada>
4. Prodaniuk T., How to strengthen Ukraine-Canada relations, Kyiv Post, URL: <https://www.kyivpost.com/article/opinion/op-ed/taras-prodaniuk-how-to-strengthen-ukraine-canada-relations.html?fbclid=IwAR1UJLjzj7Ab4pk64Hs0xUsvQyhsogYyOahjJ991KNxNN6f26CDVv2fS80>
5. Макар В. Канадсько-українські міждержавні стосунки, URL: https://umanitoba.ca/faculties/arts/departments/ukrainian_canadian_studies/media/MaterialsCongress.pdf
6. Сірук М. Збройні сили України демонструють стійкість солдатів і бажання захищати країну. І це неймовірно. *День*. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/den-planety/pro-osoblyvist-viyskovogo-partnerstva-z-kanadoyu>

Назарко Єлизавета

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ОСМИСЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ МАНІПУЛЯЦІЙ РОСІЇ В АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Анотація. У роботі висвітлюється, з яких головних компонентів складається всеосяжна російська пропаганда щодо України. Описуються та порівнюються пропагандистські наративи та спотворення фактів, які призначені для різних цільових аудиторій.

Ключові слова: Російсько-українська війна, інформаційна війна, гібридна війна, маніпулятивні технології.

Abstract. The paper highlights the main parts of the comprehensive Russian propaganda about Ukraine. Propaganda narratives and distortions of facts intended for different target audiences are described and compared.

Keywords: Russian-Ukrainian war, information war, hybrid war, manipulative technologies.

Добре відомо, що з початком ХХІ ст. і розвитком інформаційного суспільства, окрім класичних, збройних форм протистояння держав, з'явилися нові, так звані «гібридні», які містять інформаційний компонент. Саме з цим зіштовхнулася й Україна під час протистояння російській агресії. Сьогодні можна з упевненістю стверджувати, що пряма військова агресія не просто тісно пов'язана з маніпулятивними інформаційними технологіями, а й неможлива без їхнього використання. Навіть більше, «інформаційне підґрунтя» і для анексії Криму, і для створення так званих «республік», і для прямого вторгнення готувалося задовго до початку подій у 2014 р. Це підтверджують слова Головнокомандувача об'єднаних Збройних сил НАТО в Європі Ф. Брідлава на саміті 2014 р. в Уельсі: «Це найбільш дивовижний інформаційний бліцкриг, який ми коли-небудь бачили в історії інформаційних воєн» [5]. Так, зона дії російської інформаційної кампанії була практично всеосяжною і спрямовувалася на такі аудиторії: населення тимчасово окупованих територій України, решта громадян України, громадяни РФ, міжнародна спільнота (політичні сили інших країн і їхні громадяни). Водночас для кожної з аудиторій використовувалися різні маніпулятивні техніки та міфи, розставлялися різні акценти, завдяки чому певний час справді вдавалося досягти певних успіхів у виправданні агресії. Далі наведемо найпоширеніші антиукраїнські маніпуляції Росії залежно від цільової аудиторії.

1. Громадяни України (і населення окупованих територій також).

Місцем концентрації головних міфів «русского мира» є стаття Путіна «Про історичну єдність росіян та українців», що містить такі наративи:

- росіяни, українці та білоруси – «єдиний православний народ»;
- Україна – «багатонаціональна держава і повинна бути федерацією з двома державними або офіційними мовами»;
- нейтральний статус передбачений Конституцією і захистить та збереже Україну», тобто є «найкращим варіантом» для України;
- НАТО – «це гарантія розміщення військових баз на території України, а отже, і неминуча ВІЙНА з «братською Росією»;
- подвійне громадянство – «це найкращий варіант для громадян сучасної України та діаспори» [1, 189].

Зазначені наративи поширювалися в Україні російськими («Первый канал», «Россия-24», «Комсомольская правда», «РИА-Новости» тощо) та проросійськими ЗМІ («NewsOne», «112 Украина», «ЗІК», «НАШ» тощо), а також деякими політиками, інфлюенсерами. Водночас відверта прокремлівська риторика саме в українських ЗМІ видавалася за так звану «опозиційну». Окремо в цьому контексті слід виокремити інформаційні спотворення, призначені для жителів ОРДЛО та Криму. Упродовж 8 років і особливо під час гарячих фаз бойових дій у російських та «республіканських» джерелах поширювалися матеріали про «укронацистів», «націоналістичні батальйони», «бандерівців», «карателів», які нібито «влаштували геноцид російськомовних громадян України». Варто згадати лише відомий фейк про «распютого мальчика в Славянске», який пізніше спростували самі росіяни [2]. Подібні фейки використовувалися також і як додатковий аргумент для виправдання анексії Криму: нібито якби Росія не анексувала півострів, з його мешканцями стало б те саме, що з людьми Донбасу.

2. Громадяни РФ.

Звісно, риторика, розрахована на середньостатистичного росіянина, повторює та продовжує ту, що призначена і для українців, але містить й інші компоненти:

- Україна – «failed state», поява якої на карті світу є помилкою, або ж навпаки – «подарунком» Леніна та радянської влади, відповідно до чого Українська держава – сфера інтересів РФ як правонаступниці СРСР;
- в Україні з 2014 р. і до 24 лютого 2022 р. тривала громадянська війна, причиною якої є виключно неправильні дії української влади, а сторонами конфлікту є «офіційний Київ» та «ополченці», що повстали проти київського режиму;
- в Україні дуже поширеними є націоналістичні та нацистські настрої, що активно підтримуються чинною владою, а це призводить до систематичних утисків російськомовного населення по всій країні;
- виходячи з попереднього міфу, населення України поділяється на 2 частини: «радикальні бандерівці» та умовно «нормальні українці», лояльні до РФ, які страждають від першої групи, а тому також потребують захисту.

Всі наведені наративи поширюються серед російської публіки для легітимізації агресії проти сусідньої держави, відволікання громадян від внутрішніх проблем та уявного покращення іміджу РФ на міжнародному рівні [4, 155].

3. Міжнародна спільнота.

Антиукраїнська пропаганда для цієї аудиторії відрізняється тим, що активно ведеться також і на дипломатичному рівні. Разом із наведеними раніше вона містить такі тези:

- в Україні дуже поширеними є націоналістичні погляди, а тому така держава не може бути повноцінним і надійним партнером цивілізованих країн, зокрема Європи та США, які боролися з нацизмом в антигітлерівській коаліції;
- Україна з самого початку не була зацікавлена у вирішенні конфлікту на сході, тому систематично порушувала Мінські домовленості, і вся відповідальність за 8 років війни повністю лежить на українському керівництві;
- у нинішній кризі винні НАТО і Захід: якби вони виконали свою обіцянку не розширювати альянс, Росія не відчувала б загрози і не мала б причин для повномасштабного вторгнення.

Зауважимо, що подібні антиукраїнські маніпуляції до останнього часу дійсно мали успіх на міжнародному рівні, оскільки деякі західні партнери були недостатньо інформовані та знаходилися під впливом наративу про «триєдинство слов'янських народів», а тому російсько-українська війна для них – це розбірки «між своїми», куди не слід втручатися.

Отже, після короткого огляду напрямів інформаційних маніпуляцій РФ вкотре усвідомлюємо, що російська пропаганда – це всеосяжна «гра в довгу», протистояти якій можна шляхом використання двох компонентів. По-перше, це створення власних конструктів, наративів і ціннісних установок, пов'язаних із західною цивілізацією та роллю України в політичному та економічному просторі Європи, формування нових національних ідентичностей у формах української історії та мистецтва. По-друге – повне ігнорування інформаційно-терористичних атак агресора і створення натомість історичних конструктів, які б спричинили деміфологізацію історичної спадщини РФ [3, 101].

Джерела та література

1. Гібридна війна: сутність, виклики та загрози: зб. матер. Круглого столу (Київ, 8 липня 2021 р.). Київ: НА СБУ, 2021. 189 с.
2. Мусафирова О., Макаренко В. «Мальчика не было, но он живет». *Новая газета*. URL: <https://novayagazeta.ru/articles/2015/07/15/64898-171-malchika-187-ne-bylo-po-on-zhivet>
3. Ніколаєнко Н., Василевич Ю., Комарчук О. Маніпулятивний характер російських засобів масової комунікації в умовах російсько-української гібридної війни. 2020. С. 93–104.
4. Стецюк С. Маніпулятивні технології під час гібридної війни в Україні та їх вплив на громадську думку. *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2018. Випуск 43. С. 153–161.
5. Оснач С. Мовна складова гібридної війни. Інтернет-книгарня ВВК. URL: <http://www.korekta-vk.com/preskafe/avtory/osnach>

Ковальчук Руслан

Донецький національний університет імені Василя Стуса

СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ОБСЄ В РАМКАХ ПРОТИСТОЯННЯ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ

Анотація. Дослідження є актуальним для аналізу дієздатності європейської архітектури безпеки та безпекових організацій в Європі. Розглянуто діяльність ОБСЄ на прикладі російсько-української війни, проаналізовано ефективність роботи цієї організації та необхідність її реорганізації.

Ключові слова: європейська безпека, ОБСЄ, Україна, конфлікти.

Abstract. The study is relevant to the analysis of the effectiveness of the European security architecture and security organizations in Europe. The OSCE activities in the example of the Russian-Ukrainian war are considered and the efficiency of this organization and the need for its reorganization are analyzed.

Keywords: European security, OSCE, Ukraine, conflicts.

Сьогодні проблема забезпечення європейської безпеки є надзвичайно актуальною. Російська агресія проти України з 2014 р. на Сході України, яка переросла в повномасштабне вторгнення, стала значним викликом для загальноєвропейської архітектури безпеки та змусила переосмислити роль міжнародних організацій, метою яких є збереження миру та забезпечення безпеки на Європейському континенті.

Міжнародні організації наділені значною компетенцією та мають значну роль у забезпеченні європейської та глобальної безпеки. Організація з безпеки та співробітництва в Європі є однією із ключових організацій у формуванні європейської стабільності та безпеки. ОБСЄ є найбільшою у світі регіональною безпековою та загальноєвропейською організацією. ОБСЄ працює задля стабільності, миру та демократії для понад мільярда людей, шляхом політичного діалогу про спільні цінності та через практичну роботу, яка має тривалі зміни [1].

Ще до повномасштабного вторгнення питання України було одним із ключових для ОБСЄ. Російсько-український збройний конфлікт на Донбасі, спрямований проти України, був одним із ключових питань ОБСЄ з лютого 2014 р. Проблема окупації територій та військового конфлікту активно, першочергово обговорювалася на кожному Голозуванні ОБСЄ. Також було створено Тристоронню контактну групу за участю ОБСЄ. У рамках ТКГ проводилися регулярні